

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֶמְדָּה יָמִים HEMDAT YAMIM

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ וִירָא תַשְׁפִּיחַ

אַרְאֶנָּה, יִרְאָה, יִרְאָה. מתי ואיך המסע יסתיים?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

המסע הארוך, שעדיין לא הסתיים, התחיל בציווי: "לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ" (בראשית יב, א), תוך הבטחה "וְאֶעֱשֶׂה לְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְּרִכָּה: וְאֶבְרַכְךָ מִכָּרְכֶּיךָ וּמִקְלָלְךָ אֶאָר וְנִבְרַכְוּ בְּךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה: (שם ב-ג). מסעו של אברהם ממשיך בפרשתנו: "לֵךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמִּצְרַיִם וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה" (שם כב, ב). בדברינו **לפרשת לך לך תשפ"ח**, הסברנו כי חלקו הראשון של המסע, רב השלבים, היה בהר הבית, שם אברהם הבין מה פירוש הביטוי: אֲרָאָךְ, והגדיר מה הבין ומה ראה: "וַיִּקְרָא אֲבִרָהם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ד': יִרְאָה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהָר ד' יִרְאָה" (שם כב, יד). מה פשר מסקנתו של אברהם?

נפנה את תשומת לבם של קוראנו הנאמנים כי הביטוי יִרְאָה שהתחלף לִירְאָה, כבר הופיע קודם לכן בסיפור העקידה. יצחק שאל את אברהם: "וְאַיִה הֵשֶׁה לְעֹלָה" (שם ז) וענה לו אביו "אֱלֹקִים יִרְאָה לוֹ הֵשֶׁה לְעֹלָה..." (שם ח). בציווי לעלות להר בית ד' נוקטת התורה בלשון: "שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים בְּשָׁנָה יִרְאָה כָּל זָכוֹר בְּכָל פְּנֵי הָאָדָם ד'" (שמות כג, יז) המצווה היא להיראות. התורה חוזרת פעמיים נוספות על ביטוי זה באותו הקשר (שמות לד, כג. דברים טז, טז). (לחזרה משולשת של ביטוי בתורה יש משמעות של הדגשה ורמז עמוק).

דברי אברהם אבינו מבטאים מהפך מ"אֱלֹקִים יִרְאָה לוֹ הֵשֶׁה" ל"יִבְהָר ד' יִרְאָה". הר המוריה, ה"מָקוֹם אֲשֶׁר יִבְהָר ד'", הוא המקום בו בניהם ובני בניהם של אברהם העוקד, יצחק הנעקד ויעקב הנכד, צריכים להיראות "אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהָר ד' יִרְאָה".

עם ישראל - כנסת ישראל, מתראים עם קודשא בריך הוא בקודש הקודשים של בית המקדש, שבנוי בְּהָר בֵּית ד' (ישעיהו ב, ב). שם מתבררת החיבה המיוחדת, המבטאת גם היא בפרשתנו "כִּי יִדְעֻתִּי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֶחָיו וְשִׁמְרוּ דְרָךְ ד' לַעֲשׂוֹת צִדִּיקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הִבִּיא ד' עַל אֲבִרָהם אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָיו" (שם יח, ט). כִּי יִדְעֻתִּי בלשון הכתוב, משמעותו הקירבה המקסימלית, הכי אינטימית. בפסוק קודם נאמר: "וְאֶבְרַכְךָ הָיִי יְהִי לְגוֹי גָּדוֹל וְעֲצוּם וְנִבְרַכְוּ בּוֹ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ" (שם יח, ח). (השימוש גם כאן בביטויים המופיעים בתחילת פרשת לך לך, מחזק את הקשר בין הפרשיות, מה גם שהם יופיעו שוב בסוף פרשת העקדה, כפי שנצטט בהמשך).

מתי ניתנה לראשונה הבטחה זו? כפי שציטטנו לעיל, ההבטחה ניתנה בצמוד לציווי: "לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ" "וְאֶעֱשֶׂה לְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְּרִכָּה" (שם יב, ב). המהפך ברור! בדרך הלוח אל העקידה נראה היה כי הקרבת הקורבן היא העיקר והיא המטרה. לכן, שאל יצחק: "וְאַיִה הֵשֶׁה"? והתשובה היתה: "אֱלֹקִים יִרְאָה לוֹ הֵשֶׁה". אבל עם הופעת המלאך, שמנעה את הקרבת יצחק, התברר שהמטרה העיקרית היא לְהִירְאָה! להתקרב ולא דווקא להקריב. זה המקום שבו עם ישראל יִרְאָה, ובו תתגלה חיבתו לפני המקום. עם ישראל הוא זה שיחדש לעולם את הדרך, "וְשִׁמְרוּ דְרָךְ ד' לַעֲשׂוֹת צִדִּיקָה וּמִשְׁפָּט".

האנושות תילמד, רק אז, על הטוב שהביא עם ישראל לעולם. העם הקטן בכמות, ילמד את כל בני האדם שיעור באיכות. גלי השנאה והאנטישמיות יהפכו לגלי אהבה והערכה, והעולם כולו יבין שהדרך לקבלת ברכת ד', עוברת דרך בניו אהוביו "וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְּרִכָּה", "וְאֶבְרַכְךָ מִכָּרְכֶּיךָ וּמִקְלָלְךָ אֶאָר וְנִבְרַכְוּ בְּךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה" (שם יב, ג). ברכות אלו מקבלות תוקף נוסף לאחר העקדה "כִּי בְרַךְ אֲבִרָהם אֶרְבָּה אֶת זִרְעוֹ (גוי גדול) ... וְהַתְּבָרְכוּ בְּזִרְעוֹ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ" (כב, יז-יח). שונאי ישראל שלא יפנימו מסר זה, על ראשם יחול המסר: "וּמִקְלָלְךָ אֶאָר", והם יעלמו מתחת שמי ד'.

נודה לקב"ה על ההתקדמות הגדולה בהחלטתו של יקירנו: **איתמר חיים בן צפורה**, שנפצע אנושות בקרב בלבנון. נמשיך להתפלל לרפואה שלימה, לכל הפצועים ועל חזרת כל החטופים למשפחותיהם ולארצם. נאחל לכל העקורים חזרה בטוחה לבתיהם, נחמה לכל משפחות האיבורים שמסרו נפשם למען כלל ישראל.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעִי לֹוִי זְעֵמַת

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב	פרופ' ישראל אהרני י"ד בכסלו תשפ"ג	מר משה וסרצוג כ' בתשרי תשפ"א	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א
מר שמואל וגב' אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	ר' שמואל וגב' רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	ר' שמואל וגב' רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א
הרב אשר וגב' סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף	ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	מר יצחק וגב' נעמי טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד
ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	בלהה בת ישראל מרמורש א' מנחם אב תשפ"א	בלהה בת ישראל מרמורש א' מנחם אב תשפ"א
גב' גייל קושניצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	גב' מירה קושניצקי נלב"ע כ"ב בסיון תשפ"ג	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	הרב נפתלי צבי יהודה בר אילן מנחם אב תשפ"ד	הרב נפתלי צבי יהודה בר אילן מנחם אב תשפ"ד

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 2 Bruriya St., Jerusalem

www.ERETZHEMDAH.ORG טל: 02-5371485 info@eretzhemdah.org

חמדת השבת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

השלמת תפילה שפטור ממנה למחצה

חיילי צבא ה' שנחלצו לעזרת ישראל מיד צר עסקו בפעילות מבצעית בצהרי יום אחד. הפעילות התחילה בשעות הצהריים, ונמשכה עד מאוחר בלילה. עתה שאלתם בניהם: הם לא התפללו תפילת מנחה. עתה מאוחר מדי להתפלל תפילת מנחה. לכאורה היה ראוי להתפלל תפילת ערבית שתיים, השלמה לתפילת מנחה שפספסו. אך בשעת המנחה הם היו עסוקים במצווה רבה, ופטורים מן התפילה לחלוטין. אם כך, לכאורה הם לא חייבים בתפילת מנחה. אך אין זה מדויק, שהרי חובת תפילת המנחה חלה עליהם בתחילת הצהריים, ורק סרה מהם מאוחר יותר כאשר נכנסו לפעילות המבצעית. קיצורו של עניין: הם מתלבטים אם עליהם להתפלל ערבית שתיים, שכן חובת תפילת מנחה חלה עליהם, או שמא אין עליהם להתפלל ערבית שתיים, שכן בשעת תפילת המנחה הם נפטרו ממנה?

את שרשי הדברים העלנו בשיעורי מורנו תפילה. אך יש כאן פן שלא עסקנו בו שם, ועל כן נרחיב בו כעת.

במסכת ברכות (דף כו ע"א) מובא הדין של תפילת התשלומין. נאמר שם שאם טעה ולא התפלל ערבית יתפלל שחרית שתיים, וכן על זה הדרך. אך בהמשך מובאת ברייתא "מעוות לא יוכל לתקון" – זה שביטל תפילה. הגמרא מדייקת מהניסוח 'ביטל' תפילה שיש להבחין בין שני מצבים: "שכח" ולא התפלל, שעליו להשלים את התפילה שהחסיר, ואילו "ביטל" במזיד ולא התפלל, שאינו רשאי להשלים את התפילה שהחסיר. בנימוקי יוסף (בבא קמא דף י ע"ב) מביא דוגמא: אדם חושב שמאוחר יותר יהיה לו זמן להתפלל, אך נהיה טרוד בעניינים אחרים ולפתע עברה השעה, שגם הוא נחשב 'שכח' ולא 'ביטל'. השולחן ערוך (אורח חיים סימן קח סעיף ח) פוסק כדבריו.

מצד שני, הרא"ש (כלל כז סימן א) מספר על אדם שמת לו ילד ר"ל בשבת. במוצאי שבת הרב אמר לו לא להתפלל ערבית עד הקבורה, שכן האונן פטור מן המצוות. הילד נקבר ביום ראשון בבוקר. אחרי הקבורה הרב אמר לו להתפלל שחרית, אך לא להתפלל תפילת תשלומין, מפני שבשעת חובת התפילה היה פטור. השולחן ערוך (יורה דעה סימן שמא סעיף ב) פוסק כדבריו. מתברר אם כך שישנם שלושה מצבים:

1. מי שפספס את התפילה בשאט נפש – אינו רשאי להשלים.

2. מי שפספס את התפילה מפני שעסק במצווה או שהיה אונן וכדו' – אינו צריך להשלים, מפני שחובת התפילה לא חלה עליו.

3. אם הפסיד את התפילה בשוגג – משלים אותה בתפילת תשלומין.

הברכי יוסף (שם אות יז) מצביע על כך שהמעשה, ברא"ש ובשולחן ערוך, עוסק במי שמת לו מת עוד לפני שחלה עליו חובת תפילת ערבית. האם זהו עניין עקרוני, או שמא זו המציאות שעמדה בפני הרא"ש בזמנו?

לשאלה זו נפקא מינה מעשית ביותר לענייננו: אם הלוחמים התחילו פעילות בשעות הקטנות של הלילה, והפעילות נמשכה עד לאחר חצות היום, ודאי שאין להם להשלים את תפילת שחרית, שכן הם היו פטורים מן התפילה. אך אם הפעילות התחילה בשעה 8 בבוקר, הם התעכבו ולא התפללו עד אז, ועתה הם נמשכו לפעילות מבצעית שנמשכה לשאר היום. מצד אחד, בשעות האחרונות של זמן חובת התפילה הם היו פטורים לחלוטין. מצד שני, חובת התפילה חלה עליהם בעלות השחר, ורק לאחר מכן נפטרו מהתפילה.

כמובן שאין לראות בזה הפסדת התפילה בזדון. אינו פחות מהמצבים שתיאר הנימוקי יוסף. השאלה היא אם חובת התפילה חלה עליו, ואמנם בהמשך הוא נפטר מהתפלל תפילה זו בזמנה, אך עליו להשלים אותה בתפילת תשלומין, או שמא מכיוון שזמן התפילה הסתיים בפטור מוחלט מהתפילה, ממילא אינו דרוש להשלים את התפילה?

כאמור, הברכי יוסף מביא מחלוקת בעניין.

במשנה ברורה (סימן עא ס"ק ד) פוסק שאם הנפטר נפטר אחרי תחילת זמן תפילה עליו להשלים את התפילה התפילה הבאה, שכן חובת התפילה כבר חלה עליו. אך שבת הלוי (חלק ו סימן יא) תמה עליו, שהרי החיד"א, הבית אפרים והמהרש"ק פוסקים שפטור מתשלומין. לכן להלכה הוא אומר שראוי להחמיר כשתי השיטות, ולהתפלל תפילה נוספת יחד עם התפילה הסמוכה, בתורת תשלומין.

אשריכם ישראל, שאף בשעה שאתם שקועים בצרות של עם ישראל, עבודת ה' נגד עיניכם תמיד. יה"ר שבשכר זה נראה ישועות ונחמות במהרה.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:					
שמואל בן ברוריה	ניר רפאל בן רחל ברכה	חנה בת אוריה	טל שאול בן יפה	מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה	החייל, איתמר חיים בן ציפי ציפורה
אוראל בן דליה	רות צפורה בת חנה	נטע בת מלכה	הילל בן תמר שפרה	עמית ראובן בן ציפי צפורה	דוד בן רחל
מאירה בת אסתר	הילה צפנת בת שרה טובה	שלומית בת לאה	יאיר ידידיה בן מיכל בינה	משה בן רחל	חוה רָאנְלָה בת פִּיילָא
שלמה בן שולמית	עובדיה בן אסתר מלכה	נעם בן שלומית	עודד בן חיה	ישי בן מרים	חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה
ר' יצחק בן ברינדל גיטה	ניר יצחק רפאל בן יפה	רבקה בת שרה בלה	מינדה לאה בת ליפשה		

שׁו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ב)

Quito, Ecuador

קיטו, אקוודור

אדר ב' תשנ"ב

אשה הטובלת מחמת חומרא או ספק, דין ברכתה

שאלה

אישה שנבדקה על-ידי רופא וראתה דם, והרופא עצמו לא יודע, האם זה דם מהרחם או מחמת מכה, בפשטות ההלכה אומרת לשאול שאלת חכם, במקרה שאין חכם במקום וצריכים להחמיר ולהחשיב אותה כנידה, האם בשעת הטבילה האישה צריכה לברך, או מכיוון שהחמירו מספק, נאמר ספק ברכות להקל ולא תברך?

תשובה

ככלל יש לקבוע שכל מקום שבו מחמירים להחשיב את האישה לנידה מפאת חוסר היכולת לשאול חכם, לא תברך האישה על טבילתה¹ (אלא אם כן ראתה בינתיים ראייה ודאית). אמנם מן הראוי - במקרה שאין נזקקים לראיית החכם, אלא רק לפסיקתו לשאלה - לשאול באמצעות הטלפון וכדו', ואז אם יפסוק, מתוך הכרת ההלכה על בוריה, שאין ההלכה מתירה במקרה המסוים לתלות במכה, תברך על טבילתה².

- ¹ עיין "פתחי תשובה" (נורה דעה סי' קצד סק"ב) ובמקורות שציין שם. ולמעשה הכריעו אחרונים לברך על טבילה שאחר ראיית כתם. אך בספק מפאת שאינו יכול לשאול חכם, יש לחוש ולומר "ספק ברכות להקל".
- ² כדין רואה כתם שבהערה 1. גם בזה יש שפוסקים במקרים מסוימים, שלא תברך (כן כתב הגר"ע יוסף ב"טהרת הבית" בדיון מי שיש לה מכה ורואה בהרגשה בשעת וסתה - שלא תברך).
- ³ בנדון דידן אנחנו לא נוכל לפסוק משום העדר ידיעת פרטים, כגון אם אמר הרופא שיש פצע או "סביר שיש פצע", ואם אמנם יש - היכן מקומו. עוד; אם זה היה בעת וסתה או לא, מה היתה הרגשתה. עוד יש לדון בנאמנותו של הרופא (אם היה גוי או יהודי).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמוחה סבג	לע"נ גב' לוריין הופמן ז"ל	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ח	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת היידי				

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן.
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"
הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות.
בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון,
מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה,
כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה